

10.10.2012

Dnro 2146/2/11

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Kaija Tanttinen-Laakkonen

NUOREN HOITAMINEN YLIPAIKALLA MOISION SAIRAALASSA

1

ASIA

Etelä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän Moision sairaalaan tehtiin määräyksestäni ennalta ilmoittamaton tarkastus.

Suljettujen laitosten, muun muassa psykiatristen sairaaloiden tarkastaminen kuuluu eduskunnan oikeusasiamiehen lakisääteisiin tehtäviin. Tarkastuksen tarkoituksena oli tutustua sairaalan psykiatriseen erikoissairaanhoidon ja erityisesti tahdosta riippumattomassa hoidossa olevien potilaiden oloihin ja heidän perusoikeuksiensa toteutumiseen. Tarkastus suoritettiin suljetuilla osastoilla 1, 2, 7 ja 5, joista viimeksi mainittu on nuorisopsykiatrian osasto.

Moision sairaalan nuorisopsykiatrian osasto (ns. Lammenranta) on peruskorjattu vuonna 2000 kaksikerroksiseen rivitaloon. Tarkastuskäynnillä havaittiin yhden nuoren olevan sijoitettuna rivitalon alakertaan vievien portaiden alle. Tila oli eristetty sermillä potilashuoneisiin vievästä käytävästä. Tarkastajille kerrottiin, että kyseessä oli tilapäisjärjestely, koska nuorisopsykiatrian osastolla ei ollut kyseisenä ajankohtana vapaita potilashuoneita. Kyseinen nuori tyttö oli lähipäivinä pääsemässä omaan huoneeseen toisen nuoren kotiuduttua.

Tarkastushavaintojen perusteella näytti ilmeiseltä, että kyseisen nuoren potilaan oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon ei ollut toteutunut. Tämän vuoksi otin asian eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla omasta aloitteestani tutkittavaksi.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

Saadun selvityksen mukaan kysymyksessä oli tapahtuma-aikaan 13-vuotias tyttö, joka tuli terveyskeskuksesta terveyskeskuslääkärin lähettämänä masennuksen, itsemurha- ja anorektisten ajatusten ja univaikeuksien vuoksi nuorisopsykiatrian poliklinikalle tutkimus- ja hoitojaksolle. Nuorisopsykiatrian poliklinikan erikoislääkäri arvioi tutkimusjakson aikana potilaan masennuksen, itsemurha-ajatusten ja anorektisen oireilun pahentuneen siinä määrin, että hän katsoi potilaan tarvitsevan nuorisopsykiatrista osastohoitoa päivystyksenä. Samana päivänä Moision sairaalan päivystävä lääkäri totesi tekemässään tuloarviossa potilaan tarvitsevan välitöntä nuorisopsykiatrista osastohoitoa. Tulohaastattelussa olivat läsnä potilas ja hänen vanhempansa. Haastattelussa tuotiin esiin, että osastolla ei ollut sillä hetkellä paikkoja vapaana, mutta et-

tä osastopaikka vapautuisi neljän päivän päästä. Vanhemmat katsoivat, että heillä ei ollut mahdollisuutta valvoa tyttärensä siihen saakka kotona, koska molemmat vanhemmat olivat töissä. He halusivat tyttärensä ottamista hoitoon osastolle ylipaikalle; myös tytär oli valmis tähän ratkaisuun. Hän siirtyi ylipaikalle, jolloin hänet sijoitettiin osaston yläkerrasta alakertaan johtavan portaikon alle sermillä erotettuun tilaan. Tila oli myös päivystysaikana hoitohenkilökunnan valvottavissa ja näkökontaktissa hoitajien päivystystilaan. Hän siirtyi normaalille osastopaikalle sen vapauduttua.

3.2

Sairaanhoitopiirin selvitys

Johtajaylilääkärin lausunnon mukaan potilaan hoito toteutui silloisten ohjeiden ja käytettävissä olevien keinojen puitteissa. Hän viittaa psykiatrian tulosalueen johtajan, ylilääkäri A:n ja ylilääkäri B:n selvityksiin ja toteaa, että kyseistä ongelmaa ei ole aikaisemmin ollut, joten siihen ei ole myöskään osattu varautua. Johtajaylilääkärin mukaan ”nyt kuitenkin tämän tapauksen vuoksi on varautumista poikkeustilanteisiin ohjeistettu uudelleen ja varautumista parannettu”. Hän yhtyy ylilääkäreiden A:n ja B:n selvityksissä esitettyyn.

Ylilääkäri A:n selvityksen mukaan potilaan sijoittaminen nuorisopsykiatrian osastolle ylipaikalle oli poikkeuksellinen ratkaisu, johon päädyttiin perusteellisen lääketieteellisen harkinnan ja kokonaisarvion perusteella valitsemalla olemassa olleista vaihtoehdoista potilaan hoidon kannalta paras ja käyttökelpoisin vaihtoehto yhteisymmärryksessä potilaan ja hänen vanhempiansa kanssa. Mainittu tilanne oli ainutkertainen, koska nuorisopsykiatrian osastolla ei ole aikaisemmin eikä sen jälkeen ollut koskaan potilasta ylipaikalla.

Ylilääkäri A viittaa ylilääkäri B:n selvitykseen, jossa todetaan, että nuorisopsykiatrian osasto on kehittänyt toimintaa enemmän akuuttipsykiatriseen suuntaan, jolloin tavoitteena on pystyä ottamaan kaikki päivystyksellisesti osastohoitoa tarvitsevat nuoret suoraan nuorisopsykiatrian osastolle vapaana olevalle paikalle. Tämän vuoksi jatkossa pyritäänkin pitämään päivystyksellisesti hoitoon tulevaa potilasta varten vapaana jatkuvasti yksi potilaspaikka ja jos potilas joudutaan ottamaan ylipaikalle osastolle, ylimääräinen sänky sijoitetaan joko potilashuoneeseen tai eristyshuoneeseen, erillisenä sidontaeristykseen käytettävästä sängystä ja avoimin ovin, potilasta rajoittamatta. Käytävätiloja ei käytetä ylimääräisen sängyn sijoittamiseen. Potilas voidaan lähettää myös hoidon aloittamista varten Kuopion yliopistollisen sairaalan nuorisopsykiatrian osastolle Kuopion yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueen nuorisopsykiatrisen hoidon porrastuksen periaatteiden mukaisesti.

3.3

Kannanotto

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Julkisen vallan on perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät terveystalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 3 §:n mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä ja häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja hänen yksityisyyttään kunnioitetaan.

Käsitykseni on, että nyt tarkasteltavana olevassa nuorisopsykiatrian osaston ylikuormitustilanteessa vaarantuu oikeus perustuslaissa turvattuihin riittäviin terveyspalveluihin ja potilaan oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Ylikuormitus heikentää hoidon laatua ja loukkaa potilaan yksityisyyden suojaa. Osaston ylikuormitus on niin ikään selvä turvallisuusrisikki erilaisia häiriötilanteita, kuten tulipaloa ajatellen.

Laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon kuuluu, että myös päivystyksellisesti nuorisopsykiatriasta osastohoitoa tarvitseva potilas pääsee asianmukaiseen osastohoitoon. Pidän perusteltuina niitä ylilääkäri B:n selvityksessään kuvaamia toimenpiteitä, joilla asianmukainen osastohoito jatkossa turvataan päivystyksellistä nuorisopsykiatriasta osastohoitoa tarvitseville potilaille. Näillä toimenpiteillä turvataan riittävien terveyspalveluiden toteutumista.

4

TOIMENPITEET

Edellä kohdassa 3.2 esitetyn mukaisesti Etelä-Savon sairaanhoitopiirissä on ryhdytty korjaaviin toimenpiteisiin päivystyksellisesti nuorisopsykiatriasta osastohoitoa tarvitsevien potilaiden asianmukaisen osastohoidon turvaamiseksi. Tämän vuoksi asia ei anna minulle aiheutta muihin toimenpiteisiin kuin, että lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni sairaanhoitopiirille tiedoksi.